

MODEL HRADU LICHNICE. O JEHO VZNIKU BYL V ROCE 2012 NATOČEN POŘAD ČESKÉ TELEVIZE HLEDAČI ČASU: PAPIŘOVÝ HRAD.

RICHARD VYŠKOVSKÝ ST. A RICHARD VYŠKOVSKÝ ML. NA NÁVŠTĚVĚ ZÁMKU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

ROZHOVOR S RICHARDEM VYŠKOVSKÝM

Důležitý je příběh

Richard Vyškovský st., jeden z nejplodnějších a nejoblíbenějších autorů papírových modelů památek, slaví letos v červenci 90 let. S ním a s jeho synem jsme si povídali o více než 500 realizacích a další rozdělané práci.

Nejraději tvoříte modely již téměř zaniklých hradů. Jak to začalo?

U nás kdysi bylo kolem 700 hradů a tvrzí, ale dnes je jich pochopitelně většina ve formách zřícenin. Celý život jsem dělal na rekonstrukcích historické architektury, a tak jsem si řekl, že vrátím zříceninám život. Díky tomu, že jsem pracoval v památkové péči, mám určité možnosti, a tak snadněji mohu získat různé materiály z archivů. Vždy se snažím vybírat takový, který mě zaujme něčím, co se tam odehrálo, měl by tam být zajímavý příběh.

K jakým příběhům jste se dostal?

Třeba Libštejn je pro mě obrovská záležitost. Začal ho stavět Albrecht z Kolowrat. Zavilý katolík, který se dostal do sporu s husity. Ti Libštejn obléhali, ale nedobyli a chtěli osádku vyhladovět. To se jim nakonec podařilo. On se ale s nimi dohodl, že bude kališníky podporovat, pokud nechají jeho hrad

stát. Na rozdíl od jiných středověkých smluv ji jako pravý rytíř dodržel a bojoval s husity u Tachova. Byl věrný i králi Jiříkovi z Poděbrad. Jeho syn šel v jeho šlépějích, když za ním přijel papežský vyslanec, aby to s nimi ukončil, řekl mu, že jeho pánem je český král a neposlechl ho. Tento příběh mě k hradu přivedl a tímto způsobem bych rád tyto skoro zapomenuté objekty chtěl přiblížit lidem nebo i mládeži.

Původně jste začínal jako pracovník památkové péče.

Ještě předtím to bylo oddělení Stavoprojektu. Tam jsem jako posluchač Fakulty architektury ČVUT v Praze pracoval coby brigádník. Až později se z toho stal Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů. S architektem Čihákem jsme tehdy kolem roku 1950 dělali projektový úkol na rezervaci v Chebu, později na rekonstrukci měšťanských domů ve Spišské Nové Vsi a podobně. Ze SÚPRMO jsem ale musel odejít. Vrátil jsem se, až když začalo pražské jaro v roce 1968. Začal jsem dělat na dokumentaci Pražského hradu. Na té jsem pracoval až do penze.

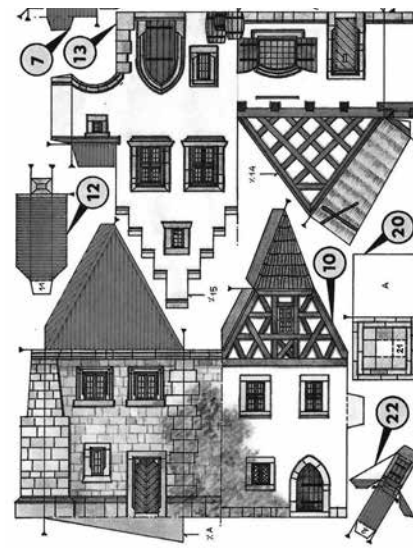
Pražský hrad byl námětem dvou verzí modelů. Kdy se mohou fanoušci těšit na další propracovanější verzi?

Odpovídá Richard Vyškovský ml., který modely svého otce vydává ve vlastním nakladatelství Erkotyp: „Je to obrovsky rozsáhlý model, pouze vystřihovanky mají 55 stran, k tomu je třeba připočíst návodné texty a kresby. Čeká nás ještě spousta práce na sazbě, textech a rádi

TEXT ZBYNĚK KONVIČKA
FOTO WWW.PAPIROVAARCHEOLOGIE.CZ
(JOSEF KROPÁČEK, STANISLAV FAJKUS)

DETAIL JEDNÉ Z ČÁSTÍ MODELU MĚSTSKÉ PAMÁTKOVÉ REZERVACE, KTERÝ JE OZNAČOVÁN ZA NEJVĚŠÍ PAPIŘOVÝ MODEL SOUČASNOSTI.

MODELÁŘŮM DŮVĚRNĚ ZNÁMÝ ROZKRES STAVBY PŘED VYSTŘIŽENÍM

bychom k tomu měli skutečně kvalitní fotografie, aby bylo patrné srovnání modelu a skutečnosti. Uvidíme, jak to všechno půjde rychle.“

Jak náročné byly práce na modelech Hradu? Ne všude se dalo asi dostat.

Nedalo, v Jiřském klášteře byla hradní stráž, tam mě nepustili. A tam jsem u prvního modelu udělal chybu. Dostal jsem se tehdy ale do paláce šlechtičen, což bylo nezapomenutelné, neboť tam sídlila STB. U druhého modelu mě tam už pouštěli docela hladce.

Kolik času vám práce na tomto modelu zabrala?

Popravdě jsem to nikdy moc nepočítal. „U druhého modelu na tom táta pracoval celkem asi tři roky dost intenzivně,“ doplňuje Richard Vyškovský ml.

Kdy jste se rozhodl, že vaším osudem bude historická architektura?

Když jsem byl v druhém ročníku na fakultě. Potřeboval jsem se rozhodnout, který obor si vyberu. Natipoval jsem si, co chci ověřit, a mezitím byl kostel

sv. Víta v Soběslavi. Seděl jsem uvnitř zcela sám. Rozhlížím se kolem a vidím neuvěřitelné věci. Tam jsem se rozhodl a od té doby jsem nic jiného nedělal.

A kudy vedla cesta od architekta k tvůrci papírových modelů?

Začalo to tím, že v mé skupině v práci byli tři mladí kluci, kteří byli žhaví do angličáků. Neustále nadávali a stěžovali si, že nejsou nikde k dostání. Mne to tak nakrkló, že jim říkám: „Když to nikde není, tak si to vyrobte, třeba z papíru.“ A oni: „To přece nejde, to je blbost.“ Dohadovali jsme se a nakonec se vsadili. Když já postavím historické auto z papíru, tak se přestanou bavit o angličácích. Tak jsem jej vyrobil. Nějaký redaktor se o tom dozvěděl a napsal o tom článek do Lidové demokracie. A to byl zase impuls pro vydavatele. Takřka současně se ozvali z časopisu ABC a Státního nakladatelství dětské knihy Albatros. Zavolali si mě a přemlouvali, jestli bych pro ně nechtěl dělat. Povídám jim, že jsem památkář, že to byl úlet. „Tak to aspoň zkuste,“ říkali. Začínal jsem lidovými

stavbami. Prvním modelem v Albatrosu bylo ale dioráma Obléhání Karlštejna.

Čím vás musela stavba okouzlit a podle jakého klíče jste je vybíral?

Do výběru mi nikdo nesměl mluvit. Se ženou jsme o dovolené objížděli republiku a vytipoval jsem si, co chci vidět. Ty stavby, co mě upoutaly, jsem si nafotil ze všech stran, a když jsem nesehnal další dokumentaci, tak jsem modely navrhoval jen podle snímků.

Poslední dobou se věnujete hlavně zříceninám hradů. Z jakých pramenů čerpáte při vytváření jejich podoby?

Muselo tam být zachováno alespoň obvodové zdivo. Třeba u Kozího hrádku jsem si nafotil aspoň základy zdí. Měl jsem tu výhodu, že jsem měl kontakty na archiv SÚRPMO, nebyl tedy takový problém je sehnat, existovaly veduty a podobná zobrazení těchto objektů. To vše bylo dostupné.

Ve vaší tvorbě najdeme ale i dva fiktivní hrady, vlastně tři, jeden z nich je zachycen ve dvou fázích jako

RICHARD VYŠKOVSKÝ

- ▶ narodil se v roce 1929 ve Vídni
- ▶ vystudoval architekturu na ČVUT v Praze
- ▶ až na nucenou přestávku v 60. letech 20. století pracoval po celý svůj život ve Státním ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů (SÚRPMO)
- ▶ je zřejmě nejznámějším tvůrcem papírových modelů, především historické architektury hradů, zámků, lidových staveb a městských památek
- ▶ na svém kontě má přes 500 realizací

MODEL HRADU SION VYŠEL V ČASOPISE ABC. V TOMTO PERIODIKU BYLY PUBLIKOVÁNY TAKÉ HRADY LITICE, ŠVIHOV NEBO ZÁMEK V ROZTOKÁCH.

kompletní hrad i jako zřícenina?

Ano, máte pravdu. To byl kuriózní příklad, kde byl opačný postup. Šéfredaktor Toman z ABC si jednou vzpomněl, že by chtěl mít zříceninu. Tak jsem si jednu vymyslel. Byla to malá stavba a za několik let jsem z ní na stejném půdorysu vytvořil celý hrad se stejnými věžemi a fragmenty. Druhou záležitostí byl romantický hrad. Ten byl původně pro mého syna Richarda, když byl malý, do jeho kolejiště. Ten, co vyšel v synově nakladatelství o mnoho let později, z něj sice vychází, ale je upravený.

Celkem 12,5 roku vycházel postupně model městské památkové rezervace. Bývá označován za největší papírový model současnosti.

Tady musím vzdát velké díky redaktorovi ábíčka Martinu Pilnému. Jako i spolupráci s časopisem obecně. On byl zapálen do modelařiny a jeho nápady byly vynikající. Po prvních vydaných modelech architektury říkal, že by bylo dobré navrhnout malou památkovou rezervaci o několika domech. Čítala radnice, sedm domů a kašnu. Dohodli jsme se, že zkusíme větší. Manželka, která byla členka pěveckého sboru, měla vystoupení v Rakovníku. Já jel s nimi a mezitím, co zkoušeli, potuloval jsem se po městě a objevil bránu. Hned mě napadlo, že by se náramně hodila do papírového městečka. Nejprve vyšla právě tato brána a oboustranně zastavěná ulice. A mělo to nečekaný ohlas. Pokračovali jsme tedy dál, po první ulici následovalo náměstí a nakonec kostelní náměstí s domky chudiny

a obranným barbakanem. Později přibylo židovské město a další část s klášterem, kostelem a nábřežím s vodním mlýnem. Snažili jsme se zobrazit různé architektonické slohy a další prvky z našich měst. Nalezneme tam třeba i variaci na Karlův most, ale s bránou uprostřed. Je tam hodně prvků z reálného prostředí přenesených do modelu – radnice z Dobrušky, dům z Telče, Prachatic, kostelní věž z Olomouce aj.

Co je při tvorbě papírových modelů pro vás nejdůležitější? Je to výtvarné zpracování, smysl pro detail či přiblížení kvality stavby?

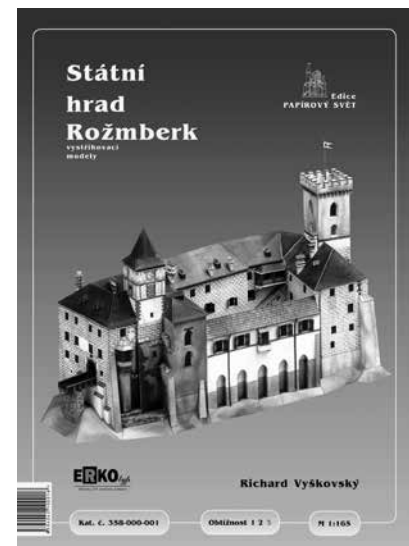
Přesně jste vyjmenoval věci, které by měl model splňovat. Nic nechybělo.

Kolik času zabere jedna stavba a kolik jich vzniklo za celou dobu vaší tvorby?

Odpovídá Richard Vyškovský ml.: „Je to vývoj v době. Před nějakými 20 lety zabrala otci jedna stránka vystřihovanky zhruba týden práce, dvě stránky pak 14 dní. Dnes to odhaduji na dvojnásobek. Máme všechno archivované – poslední model Valdek má číslo 463. Městskou památkovou rezervaci ale bereme jako čtyři modely, přitom je tam staveb více než 100.“

Co taková příprava modelu obnáší?

Začínám dohledáváním dokumentací objektu, to trvá dost dlouho, pochopitelně. V druhé fázi v tužce vynesu díly do formátu, abych viděl, jak to bude velké. Slepím si bílý model a zjistím případné nesrovnalosti. Zkušební modely dělám záměrně ze 160 gramové-

JEDEN ZE SEŠITŮ EDICE PAPIROVÝ SVĚT VYDÁVANÉ NAKLADATELSTVÍM ERKOTYP

ho papíru, protože když mi to sedne, tak vím, že u 120 gramového to sedne určitě. Vše pak upravím, a když je to v pořádku, model vytáhnu – zvýrazním, použiji barvy, připravím návodné kresby, napíšu návody a tím to pro mě končí. Pak už se tím zabývá syn.

Z čeho vydávání financujete?

Odpovídá Richard Vyškovský ml.: „Obyčejně z našich vlastních zdrojů, pokud se nejedná o práci na zakázku nebo vydání ve spolupráci. Většinou ale modely zůstávají ležet i několik let v šuplíku. Právě z toho důvodu jsme se koncem loňského roku rozhodli založit pro vydání Jindřichova Hradce crowdfundingovou sbírku na Startovači. Zájem byl nad naše očekávání. Fanoušci sesbírali částku 288 tisíc korun, což bylo 230 % z původně poptávaných 125 tisíc. Projekt se tak zapsal do Síně slávy jako jeden z nejuspěšnějších na Startovači vůbec.“

Zkusíte to tedy znovu?

Odpovídá Richard Vyškovský ml.: „Na Startovači máme právě nový projekt Papírové království Richarda Vyškovského s vystřihovankovou přílohou Stará radnice a kostel sv. Víta v Soběslavi. Už ale nyní víme, že bude úspěšný. Dostali jsme se pár dní před jeho ukončením na 190 % poptávané částky. Dalších prací připravených k vydání máme asi 10. A Pražský hrad? U něj se trochu bojím, že ani Startovač nebude stačit na to, abychom sehnali potřebnou sumu. Český trh je bohužel poměrně malý a návratnost investic dlouhá.“